

Kriminalistický ústav a jeho publikační tvorba

Jan Hlaváček

Historické kořeny Kriminalistického ústavu (do roku 1945)

Traduje se, že základy Kriminalistického ústavu Praha Policie ČR byly položeny až v roce 1945 založením Kriminální ústředny se sídlem v Praze. Není to tak úplně pravda. Faktické kořeny kriminalistickotechnické a expertizní služby naší policie, jejíž vrcholovou výkonnou složkou je dnes Kriminalistický ústav Praha, lze pochopitelně vystopovat mnohem dříve.

Už před koncem 19. století, tedy v dobách Rakousko-Uherska, kdy se při objasňování zločinů začaly úspěšně uplatňovat poznatky přírodních a technických věd, tak jako jinde ve světě i u nás postupně vznikal nový obor, který získal pojmenování kriminalistika. Je zajímavé, že v jiných koutech světa se současně začal pro označení téhož používat i druhý pojem, forensí věda (forensic science). K prudkému rozvoji kriminalistiky na začátku 20. století přispěli i čeští policisté a četníci.

Česká kriminalistika měla od samého svého počátku na přelomu 19. a 20. století solidní úroveň, srovnatelnou se stavem v zahraničí. Naši první průkopníci kriminalistických metod pocházeli jak z řad policie tak i četnictva. Inspirovali se zejména pracemi rakouských, německých a francouzských autorů, s nimiž byli dobře obeznámeni a snažili se je velmi rychle aplikovat v praxi a literárně je propagovat; v některých dílčích oblastech je dovedně obohacovali o domácí zkušenosti. Snad prvním takovým českým kriminalistou byl policejní úředník **František Protivenský**. Ten se spolu s dalšími dvěma českými policisty zúčastnil roku 1899 tříměsíčního daktyloskopického a antropologického kurzu na vídeňském policejním prezidiu a stál u zrodu tzv. "anthropometrické stanice" v Praze. V roce 1901 bylo v Praze zřízeno Policejní ředitelství (IV. oddělení – bezpečnostní bylo nejdůležitější složkou „kriminální služby“), o rok později zde Protivenský založil daktyloskopické pracoviště a rok na to i daktyloskopickou registraci pachatelů, jednu z nejstarších na evropském kontinentu. Původní daktyloskopickou příručku později přepsal a vydal ve spisku „Nauka o daktyloskopii a popisování osob“ (vyšla roku 1917 německy a v roce 1920 česky). Pro potřeby antropometrické praxe sám vypracoval „Výkresy k popisu osoby“. Originál této ručně vytvořené pomůcky (tuší na bílém papíru, v jasanovém rámu pod sklem) je dodnes k dispozici v odboru daktyloskopie Kriminalistického ústavu Praha. Protivenský také zřídil při pražském policejním ředitelství první policejní fotografický ateliér. Jeho pokračovateli byli četnickí důstojníci **Josef Povondra** a **Oldřich Pinkas**, kteří v roce 1922 vydali „Pokyny pro službu pátrací a daktyloskopickou bezpečnostních orgánů“ (schváleno MV výnosem ze dne 29. července 1922 č. 54015-13 jako služební a učební pomůcka pro četnictvo), když před tím, v roce 1919, byla Protivenského „daktyloskopická registrace“ v organizaci četnictva přeměněna na **Ústřední daktyloskopickou stanici** s působností pro celé Československo a v roce 1922 vzniklo „četnické oddělení“ u Poznávacího úřadu policejního ředitelství v Praze (přeměněné v roce 1927 na Ústřední četnické pátrací oddělení). **Petr Chyba** rozšířil záběr na další oblasti kriminalistické techniky a v roce 1928 publikoval knihu „Moderní pomůcky kriminalistiky“.¹

Pro rozvoj kriminalistiky v předválečném Československu byly vytvořeny dobré základy v podobě speciálních kriminalistickotechnických a evidenčních pracovišť ve **Všeobecné kriminální ústředně** (zřízena výnosem MV 1929 u pražského policejního ředitelství) a v **Ústředním četnickém pátracím oddělení v Praze** (1940 bylo zařazeno do Všeobecné kriminální ústředny). V těchto služebnách byly také zpracovávány znalecké posudky pro trestní řízení, zejména v oborech daktyloskopie a mechanoskopie. V ostatních oborech jako biologie, písmoznalectví nebo chemie působili především soukromí znalci anebo vědeckí pracovníci univerzitních institucí.

V roce 1934 zřídilo ministerstvo spravedlnosti při Zemském soudu trestním v Praze **Kriminální muzeum** a **Kriminální archiv**, jejich spojením v roce 1926 vznikl **Kriminologický ústav**, který se stal součástí Právnické fakulty Univerzity Karlovy.

Uvedené instituce pochopitelně nebyly jediné, které zabezpečovaly rozvoj československé kriminalistické školy, resp. kriminalistických metod. Existovaly i jiné instituce, jako např. Kriminální muzeum, Kriminální archiv, Kriminologický ústav Právnické fakulty Univerzity Komenského v Bratislavě, ústavy soudního lékařství aj., u kterých lze vystopovat podíl na rozvoji kriminalistiky, či které nějakým způsobem vstoupily do její historie.

V roce 1923 byl ve Vídni uspořádán „Mezinárodní kriminálně policejní kongres“, kterého se zúčastnilo i několik zástupců z ČSR. Výsledkem jednání bylo ustanovení „**Mezinárodní policejní komise**“, což byl zárodek budoucího Interpolu. Komise získala podporu i tehdejšího Společenství

¹ Podle MUSIL, J.: Historie české kriminalistiky. Sborník z 13. setkání představitelů ENFSI, Praha 2001.

národů a začala vydávat časopis Internationale Öffentliche Sicherheit“.

Nacistický Anschluss Rakouska v r. 1938 byl tvrdou ranou mezinárodní spolupráci. Archiv, evidence zločinců a technické zařízení byly přemístěny do Berlína, podle neoficiálních zpráv však Komise nebyla nikdy zrušena. Jejím prezidentem se bez voleb zúčastněných států stal Reinhardt Heidrich. Spisový materiál Komise zmizel se zkázou Berlína. Na podzim 1945 se v Bruselu sešlo sedmnáct států s cílem obnovit Komise (v plném názvu Commission Internationale de Police Criminale – C.I.P.C.) a rozhodnout o jejím novém sídle. Ucházely se o něho dva státy – Holandsko a Československo. Rozhodnutí nakonec padlo na Paříž.²

Období nacistické okupace se dosti významně dotklo výkonu kriminalistickotechnické a expertizní činnosti. Ačkoliv v Protektorátě vedle sebe působily české četnictvo a německá a česká kriminální policie, kriminalistická technika a hlavně expertizy zůstaly podřízeny říšskému orgánu kriminální policie a jeho pobožce v Praze. U tehdejší české kriminální policie operovala pouze v Praze v rámci kriminálního ředitelství skupina pro zjišťování stop na místě činu a pro jejich dokumentaci. Po osvobození byl proto citelný nedostatek zkušených kriminalistických techniků.³

Z té doby byla významným přínosem pro kriminalistickou praxi kniha L. Havlíčka, pracovníka Ústředního četnického pátracího oddělení, nazvaná „Mechanoskopie“ (1940), obsahující přesnou technickou terminologii a některé metody k identifikaci nástrojů použitých k vloupání.⁴

Institucionální základ Kriminalistického ústavu (1945 – 1965)

V roce 1945 vznikl Sbor národní bezpečnosti (SNB). Základy kriminální služby v osvobozeném Československu byly položeny výnosem ministerstva vnitra ze dne 30. 7. 1945 o organizaci československé kriminální služby. V rámci Veřejné bezpečnosti se postupně konstituovala nová pracoviště kriminální policie zabývající se kriminalistickou technikou a expertizami. Právní rámec byl těmto pracovištím postaven až vydáním zákona č. 149/1947 Sb. (z 11. 7. 1947), kterým byl ustaven SNB, jehož třetí složkou byla kriminální služba. Výnosem MV č. 1960/194-10/12-47-III/2 z 10. 12. 1947 se výkonnou složkou kriminální policie stala **Kriminální ústředna**. V její struktuře bylo vytvořeno **samostatné oddělení „T“** (technické), které zahrnovalo mechanoskopickou a balistickou expertizu, fotografickou dokumentaci, diagnostické pracoviště a malou chemickou laboratoř, a **samostatné oddělení „I“** (identifikační), jež zahrnovalo daktyloskopickou registraci, monodaktyloskopickou expertizu a malou biologickou laboratoř. V roce 1950 sem přibyla písmoznalecká expertiza, do té doby vykonávaná soukromými znalci, v roce 1951 se rozšířila pracoviště biologie a chemie a přibyla defektoskopie a metalografie.

Na jaře 1949 se Kriminální ústředna stala 4. sektorem velitelství Veřejné bezpečnosti, jehož součástí bylo i **technické oddělení**, které vzniklo sloučením samostatných oddělení „T“ a „I“.

K velkým organizačním změnám došlo v roce 1953 spolu s vytvořením Hlavní správy Veřejné bezpečnosti (HS VB). Její součástí se stal **Vědeckotechnický odbor**, do jehož čela byl jmenován mjr. JUDr. Bohuslav Němec. Právě tento neobyčejný organizátor, v dnešní terminologii opravdový manažer, současně propagátor moderních kriminalistických metod a vedoucí pracovník, který dokázal motivovat své podřízené a podnítit jejich aktivity rovněž i k lektorské a publikační činnosti, sám výborný redaktor a publicista, a mimochodem člověk s nemalými kontakty na tehdejší mocenské struktury, včetně prezidenta republiky, se spolu s několika věrnými spolupracovníky nejvíce zasloužil o pozdější vznik Kriminalistického ústavu. Z historického hlediska je zajímavé, že legislativně byla nová organizace HS VB, včetně Vědeckotechnického odboru, definována až tajným rozkazem ministra vnitra č. 32/1956 z 1. 3. 1956 (příloha č. 2, hlava II., písm. ch)).

Rok 1953 nelze považovat za mezník vztahující se pouze k budování ústředního řídicího orgánu Veřejné bezpečnosti. Vedení HS VB usilovalo o podstatnější zkvalitnění zajišťování důkazních materiálů pečlivým ohledáváním a dokumentací míst trestných činů, k čemuž měla přispět i kriminalistická technika. Na kvalitnějším vyšetřování zločinů se proto začala větší měrou podílet i **technická oddělení** vznikající u krajských správ VB, která byla od roku 1957 začleněna do vyšetřovacích odborů VB. Tato pracoviště se postupně stala mobilní a byla schopná zajišťovat komplexní kriminalistickotechnickou práci na místech závažnějších trestných činů. Současně prováděla i výkon jednodušších expertiz. Personálně byla také připravena zajišťovat výkon civilní a vojenské pyrotechniky. Na každém okresním oddělení VB pak byl z řad vyšetřovatelů vyšetřovacích skupin ustanoven jeden pracovník (**kriminalistický technik**), který byl vyškolen k provádění základních kriminalistickotechnických úkonů.⁵ Tento nový požadavek praxe se odrazil i v učebních

² ŠEBOR, M.: Kus zapomenuté historie, Kriminalistický sborník, 1991, 9, s. 380 – 385.

³ Podle VESELÝ, L.: Základy kriminální služby, nepublikovaná studie, 1995. Archiv KÚP.

⁴ PJEŠČAK, J. a kol.: Základy kriminalistiky. Naše vojsko. Praha 1976.

⁵ PJEŠČAK, J. a kol.: Základy kriminalistiky. Naše vojsko. Praha 1976.

osnovách resortních škol MV. Metodické řízení krajských i okresních pracovišť kriminalistické techniky zajišťoval Vědeckotechnický odbor HS VB.

Vznik **Kriminalistického ústavu** se datuje dnem **12. 12. 1958**. Stalo se tak vydáním rozkazu ministra vnitra č. 166/1958 z uvedeného dne, kterým byl pod číslem 172 vydán dokument „Statut Hlavní správy Veřejné bezpečnosti - vydání“. Je v něm uvedeno⁶: „V důsledku organizačních změn ve Veřejné bezpečnosti vydávám v příloze tohoto rozkazu nový Statut Hlavní správy Veřejné bezpečnosti. Ukládám náčelníkovi hlavní správy VB seznámit v potřebném rozsahu se Statutem HS-VB příslušníky Veřejné bezpečnosti. Současně ruším dosud platný Statut HS-VB, který byl vydán v příloze č. 2 k čl. 32 TRMV č. 32 ze dne 1. března 1956.“

Ve zmiňované příloze rozkazu č. 166/1958 je v hlavě II. - Organizační struktura HS-VB uveden pod písmenem ch) nový útvar s názvem **Kriminalistický ústav**. Tímto byl de facto zrušen Vědeckotechnický odbor. Kriminalistický ústav zůstal samostatným článkem organizační struktury Hlavní správy Veřejné bezpečnosti (například vedle odboru boje proti kriminálním trestným činům, odboru boje proti rozkrádání a spekulace (písm. d) a e)), odboru vyšetřování (písm. g)) či odboru operativně pátracího a povolovacího (písm. h)).

V článku 11 cit. přílohy rozkazu č. 166/1958 jsou vymezeny hlavní úkoly Kriminalistického ústavu⁷:

„Řídí výkon kriminalistické práce ve VB. Provádí znalecké posudky v oboru technické kriminalistiky pro všechny orgány ministerstva vnitra na dožádání prokuratur a soudů, rovněž všechny identifikační práce z hlediska daktyloskopie. Posílá své pracovníky podle závažnosti případů a speciálnosti trestných činů na místa, kde trestný čin byl spáchán. Zevšeobecňuje vědeckou technickou práci VB pomocí vydaných učebních textů a časopisu „Kriminalistický sborník“. Zavádí a propaguje používání vědeckotechnických prostředků v boji s trestnou činností. Organizuje kriminalistický kabinet hlavní správy VB, a udržuje styk s vědeckými institucemi v oboru kriminalistiky. Předchází úrazům odstraňováním výbušnin a munice školenými pracovníky VB.“

Tento rozkaz ministra vnitra byl zrušen až v roce 1973 a byl nahrazen rozkazem ministra vnitra č. 27/1973.

Kriminalistický ústav byl od roku 1958 koncipován jako specializované resortní pracoviště určené k řízení výkonu kriminalistickotechnické činnosti v tehdejší bezpečnostní sboru a současně byl ústředním orgánem pro výkon kriminalistických expertiz na území Československa, které prováděl na dožádání orgánů činných v trestním řízení.

V průběhu let 1958 – 1965 byly v Kriminalistickém ústavu postupně zaváděny moderní přístroje, což umožňovalo používat v expertizní činnosti nové metody zkoumání. Ve fyzikálně-chemické laboratoři byly například instalovány Heyrovského polarograf a první československý plynový chromatograf. Pro analýzu léčiv se začala používat tenkovrstvá chromatografie.

Aplikovaný vědecký výzkum a metodické řízení byly ze strany pracovníků nově vzniklého Kriminalistického ústavu realizovány a prezentovány především rozsáhlou publikační a vzdělávací činností. Z té doby (2. pol. 50. let a 60. léta) pochází z autorské dílny pracovníků Kriminalistického ústavu řada publikací a časopiseckých statí, které se na dlouhé roky staly studnicí moudrosti pro nové generace kriminalistů, ale i prokurátorů, soudců a dalších odborníků, podílejících se na objasňování zločinů, přičemž svým rozsahem se jedná o mimořádně rozsáhlé dílo.

Po vydání publikace **Základy kriminalistiky**⁸ od autorského kolektivu vedeného JUDr. Bohuslavem Němcem (1954), která byla v praxi velice oceňována pro svou stručnost, autentičnost a názornost, a několika dalších titulech (mezi které lze počítat například i publikaci **Lékařská kriminalistika**⁹ (1955) od věhlasného soudního lékaře prof. MUDr. Edvarda Knoblocha), začal kolektiv odborníků Kriminalistického ústavu HS VB, opět řízený Bohuslavem Němcem, soustřeďovat podklady k vydání rozsáhlého publikačního projektu, několikásvazkové „**Učebnice kriminalistiky**“. Mělo se jednat o první ucelené dílo o československé kriminalistice určené především pro praxi, ve kterém měly být soustředěny veškeré dosavadní poznatky získané z vědecké i praktické činnosti Kriminalistického ústavu, ale také z tehdy dostupné zahraniční literatury. V té době již také vycházel časopis „Kriminalistický sborník“ (1957), který nahradil úspěšnou publikační řadu brožur označených „Knižnice SNB pro kriminalistiku“ (1952 – 1954) a „Knižnice pro kriminalistiku“ (1954 – 1956) (viz dále).

Učebnice kriminalistiky byla původně koncipována do dvou dílů, ve kterých měla být samostatně pojednána problematika kriminalistické techniky, včetně expertizní činnosti, a kriminalistické taktiky -

⁶ Rozkaz ministra vnitra č. 166 z 12. 12. 1958.

⁷ Rozkaz ministra vnitra č. 166 z 12. 12. 1958, příloha č. 1, čl. 11.

⁸ NĚMEC, B. a kol.: Základy kriminalistiky, vyd. HS VB, Praha 1954.

⁹ KNOBLOCH, E.: Lékařská kriminalistika, vyd. St. zdrav. nakl., Praha 1958.

metodiky vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů.¹⁰ Později však dospěl autorský kolektiv k názoru (zřejmě v závislosti na množství soustředěných podkladů), že budou vydány tři díly o celkem osmi až devíti svazcích.¹¹ Nakonec se podařilo vydat „jen“ dva díly učebnice – první díl o třech svazcích v původně plánovaném rozsahu (1959, 1959, 1963) a třetí díl o dvou, nikoliv čtyřech plánovaných svazcích (oba 1966). Bohužel, světlo světa už nespátřil díl druhý (pravděpodobně dvousvazkový), který měl pojednávat o kriminalistické taktice a metodice vyšetřování jednotlivých trestných činů. Podle neoficiálních informací získaných od pamětníků byl rukopis z větší části napsán, ale neprošel schvalovacím řízením kvůli nekomplexnosti. Později (po roce 1968) se stalo vydání tohoto dílu politicky neprůchodné kvůli autorům, kteří se znelíbili tehdejší politické moci. V odborných kruzích se traduje, že část vytvořených rukopisů byla později použita v kriminalistických monografiích vydaných Právnickou fakultou Univerzity Karlovy.

I když původní záměr autorů vydat celkem třídílnou osmi až devítisvazkovou učebnici nebyl zcela naplněn, i tak se jedná o mimořádně obsáhlé dílo, které významně ovlivnilo především kvalitu tehdejší kriminalistické praxe. Je také nepochybné, že z tohoto díla kolektivu pracovníků Kriminalistického ústavu čerpali všichni budoucí autoři československých, resp. českých kriminalistických učebnic. Mimochodem, v evropské ani světové literatuře není k dispozici podobně rozsáhlý a na svou dobu tak odborně vyzrálý publikační ekvivalent.

Ačkoliv zachovalé výtisky *Učebnice kriminalistiky* se „dělí z otce na syna“ a patří k vyhledávaným titulům sběratelů odborných knih, ne každý je má k dispozici. Proto jen stručně jejich charakteristika:

První a druhý svazek I. dílu vyšly v roce 1959. První svazek se věnoval obecným otázkám kriminalistiky (předmět, metody, úkoly, historie), dále základům kriminalistické fotografie, stopám, jejich klasifikaci a prostředkům k jejich zajišťování, daktyloskopické a portrétní identifikaci, identifikaci neznámých mrtvol a kostrových nálezů, biologické identifikaci, grafické expertize a identifikaci plošných a plastických trasologických stop, včetně jejich zajišťování.

Druhý svazek I. dílu se zabýval mechanoskopickou, balistickou, chemickou a pyrotechnickou expertizou a detailně rozebíral problematiku práce na místě činu, včetně metod kriminalistické dokumentace. V závěrečných kapitolách bylo pojednáno o použití služebního psa na místech trestných činů a k dalším služebním úkonům.

Třetí svazek I. dílu učebnice byl vydán až v roce 1963 a byl věnován tzv. speciálním expertizám. Zabýval se základními otázkami soudně lékařské expertizy, veterinární expertizy, veterinární toxikologie, agrochemické expertizy, potravinářské expertizy a soudně účetní expertizy. Pro zajímavost: z titulního listu tohoto svazku učebnice je patrné, že autoři předpokládali napsání dalších dílů, neboť svazek nese označení „první díl“.

Jak už je uvedeno, v roce 1966 byly vydány další dva svazky III. dílu učebnice (uvažovány byly svazky čtyři), které jsou věnovány vyšetřování silničních dopravních nehod a vyšetřování železničních leteckých a plavebních nehod. Autoři upřednostnili napsání metodik vyšetřování dopravních nehod především proto, že vyšetřování dopravních, železničních, leteckých a plavebních nehod bylo do této doby věnováno minimálně odborné literatuře i odborných článků a bylo třeba tento nedostatek zkušeností odstranit.

Další významná publikace vydaná Kriminalistickým ústavem začátkem 60. let - a v praxi snad ještě oblíbenější než *Učebnice kriminalistiky* - nesla název „**Kriminalistická příručka**“. Toto dvousvazkové dílo bylo vydané v mnoha desítkách tisíc výtisků ve dvou vydáních: 1. svazek v roce 1960 a 1967, 2. svazek v roce 1961 a 1987. Ačkoliv se jednalo o neprodejnou (zapůjčovanou) služební pomůcku, o její praktické významnosti či užitnosti a hlavně popularitě svědčí fakt, že všechna mnohatisícová vydání beznadějně skončila v rukách policistů a jen zcela výjimečně ji někdo z nich při odchodu, například do důchodu, vrátil.

První svazek *Kriminalistické příručky* nesl podtitul „orientační kriminalistické minimum pro pracovníky VB a StB“. Na více jak čtyř stech stranách formátu A6 v modrém (později červeném) plastovém obalu (odtud se bere označení „kapesní formát“) bylo soustředěno vysoce přehlednou formou moudro generací kriminalistů. Příručka obsahovala čistě praktické návody týkající se postupu na místě činu, způsobu vyšetřování nejrůznějších závažných trestných činů, provádění procesních úkonů, dále pak vysvětlující základy identifikace osob a věcí byly oproštěny od všelijakých vědeckých úvah a hlavně zbytečných slov. Doposud žádnému autorovi později vydaných kriminalistických publikací a la „příručka“ se nic podobného nepodařilo napsat. Vždycky se místo syntézy nejpodstatnějších zásad práce jednalo o mnohoslovné a i zbytečně podrobně vysvětlující texty.

Rozdíl mezi prvním (1960) a druhým (1967) vydáním tohoto svazku spočíval v rozsahu publikace (druhé vydání mělo o 100 stran více), ale především v doplnění několika důležitých kapitol (například

¹⁰ NĚMEC, B. a kol. *Učebnice kriminalistiky*, 1. díl, sv. 1, s. 13.

¹¹ NĚMEC, B. a kol. *Učebnice kriminalistiky*, 3. díl, sv. 1, s. 11.

Výsledky svědků a podezřelých osob) a v lepší propracovanosti textu.

Druhý svazek *Kriminalistické příručky* nesl podtitul „terminologická a obrazová část“. Vzhledem k tomu, že v tehdejší Československu se užívaly dva úřední jazyky, je nutné zdůraznit, že se vlastně jednalo o dvě samostatné knihy vydané ve dvou jazykových mutacích. Pravda, náklad české a slovenské verze byl rozdílný (při druhém vydání v roce 1987 se tisklo 20 000 výtisků české a 10 000 výtisků slovenské verze). V příručce bylo soustředěno okolo 4 000 nákrasů týkajících se člověka, předmětů osobní potřeby, náradí, předmětů a strojů vyskytujících se v nejrůznějších oblastech lidské činnosti, ke kterým byl vytvořen přesný terminologický popis. Ten vycházel ze státních nebo oborových norem, dílenských výkresů nebo všeobecně uznávané odborné terminologie. Všechny nákrasy jsou originály vytvořené grafiky podle předloh. Smyslem příručky bylo poskytnout pomůcku všem orgánům činným v trestním řízení, aby nazývaly jednu věc stejným pojmem. A to se dokonale podařilo, jak se nakonec potvrdilo v praktickém užívání příručky. Mimořádná náročnost vytvoření tohoto svazku *Kriminalistické příručky* i jeho reedice (náročnost organizační, autorská, ale hlavně finanční) nedovolila v pozdější době zopakovat další vydání. Paradoxně ani v době výpočetní techniky není šance vytvořit to, co se povedlo na začátku 60. let, resp. v 70. letech při přípravě nového vydání. Problém není jen v obrovském množství nových předmětů, kterými je dnes člověk obklopen, ale především v neexistenci normovaného pojmosloví. Nemluvě o tom, že náklady na knižní tisk šestisetstránkové kapesní příručky by zřejmě dnes nikdo nezaplátil a nosit při sobě speciální datový zápisník ještě není obvyklé pro každého.

Publikační aktivity odborníků z *Kriminalistického ústavu* rozhodně pozitivně ovlivňovaly i celkovou úroveň časopisu ***Kriminalistický sborník***, který začala v lednu roku 1957 vydávat Hlavní správa Veřejné bezpečnosti (blíže viz kap. 4.3.6). Faktickým gestorem nového časopisu byl *Kriminalistický ústav*, protože jeho náčelník mjr. JUDr. Bohuslav Němec se stal vedoucím redakční rady a odpovědným redaktorem. V české (ale nejspíš i v zahraniční) časopisecké tvorbě se jen obtížně najde další podobný odborný časopis, který bez ohledu na složitý společenský vývoj státu vychází nepřetržitě bezmála padesát let. Časopis si od počátku zachovává kasuistický charakter. V dobách své největší slávy vycházel v nákladu až 28 000 výtisků. Z publikovaných statí čerpaly odborné informace generace kriminalistů, vyšetřovatelů, právníků, soudních lékařů, prokurátorů či soudců, a i když v určitých dobách byly na jeho stránkách prezentovány i nejrůznější politicky zabarvené statě, nelze ho hodnotit jinak než pozitivně. O zvláštním renomé časopisu vypovídají případy, kdy byl nalezen u obviněných například při domovní prohlídce.

V současnosti se z něho stal moderní časopis zaměřený především pro kriminalisty, obsahující nejen tolik žádanou kasuistiku, ale i řadu dalších informací důležitých k výkonu policejní služby. Vychází v nákladu okolo 3 000 výtisků pětikrát ročně v rozsahu 72 stran na formátu A4 (stav v r. 2005). Jeho součástí jsou i nepravidelné tematické přílohy.

Vybudování třístupňového systému specializovaných pracovišť (1966 – 1993)

V polovině 60. let dospělo vedení československého státu k poznání, nepochybně pod vlivem tehdejší vedoucí politické síly, že do boje s narůstající kriminalitou je třeba výrazněji měrou zapojit všechny nové poznatky získané z kriminalistické praxe či praxe justičních orgánů, nebo rozpracované kriminalistikou a trestně právní vědou. V tomto smyslu bylo správně nastíněno, že je nutné posílit vědecký výzkum v oblasti trestního práva a kriminalistiky. Měly to zajistit především *Kriminalistický ústav* a *Vědeckovýzkumný ústav kriminalistiky Generální prokuratury*, založený v roce 1959. Pracovní náplní tohoto ústavu byly otázky spojené s výzkumem příčin kriminality a bojem proti těmto příčinám. V roce 1965 byl tento ústav přebudován na *Výzkumný ústav kriminologický*. Časem se stal uznávanou institucí specializovanou na kriminologickou problematiku a jeho pracovníci vyprodukovali celou řadu užitečných studií a publikací. V současnosti nese název *Institut kriminologie a sociální prevence* a je součástí Ministerstva spravedlnosti ČR.

Relativně snadná byla v roce 1966 situace – pokud šlo o rozšíření vědecko-výzkumné činnosti - u *Kriminalistického ústavu*. Ústav jako takový plnil své úkoly skvěle, prakticky neměl konkurenci, což ještě více zvýrazňovalo jeho jedinečnost. Následně byla jeho činnost legislativně zajištěna vysoce nadčasovým zákonem č. 36/1967 Sb., o soudních znalcích a tlumočnících a vyhl. min. sprav. č. 37/1967 Sb. V ústavu v té době pracovali kvalitně vyškolení a dostatečně erudovaní odborníci a také jimi užívané přístrojové vybavení bylo na špičkové úrovni té doby. Není se tedy co divit, že na sklonku roku 1965 prezident republiky ocenil práci kolektivu pracovníků *Kriminalistického ústavu* udělením státního vyznamenání – *Řádem rudé zástavy*.

Ruku v ruce s tím byla k 1. 1. 1966 připravena významná reorganizace *Kriminalistického ústavu*, která měla zajistit plnění nových úkolů. Ústav byl oficiálně konstituován jako ***vědeckovýzkumné***

pracoviště v oboru kriminalistika a jako centrální expertizní pracoviště Veřejné bezpečnosti¹². Ústav tak evidentně získal nadresortní charakter.

Změny ve státoprávním uspořádání ČSSR vynucené politickými změnami po roce 1968 se promítly i do organizace tehdejšího SNB. Se vznikem federativního státu souviselo vytvoření Federální správy Veřejné bezpečnosti (k 1. 4. 1971), do které byl začleněn i Kriminalistický ústav, jenž získal nový dovětek v názvu - **Kriminalistický ústav Veřejné bezpečnosti Federální správy Veřejné bezpečnosti**. Tento název nesl až do zrušení Sboru národní bezpečnosti v roce 1990. Většinu období byl organizačně relativně samostatným útvarům Federální správy VB, jen krátkou dobu byl podřízen náčelníkovi Federální kriminální ústředny FS VB.¹³

V roce 1972 začal Kriminalistický ústav vydávat časopis „**Odborná sdělení Kriminalistického ústavu**“. Tento časopis, v prvopočátku spíše bulletin, vycházel nejdříve nepravidelně. Obsahoval konkrétní odborné rady a doporučení určené především kriminalistickým technikům a expertům. Byly v něm publikovány zejména různé expertizní metody a pracovní postupy. Od roku 1995 dostal novou grafickou úpravu, obsah byl rozdělen do několika rubrik a rozšířil se i počet tiskových stran. Jako druhý tištěný odborný časopis Kriminalistického ústavu vycházel až do roku 2000. Zajímavostí bylo, že časopis neměl redakci. Jeho přípravu k tisku po celou dobu existence zajišťovali jeden až dva pracovníci ústavu více méně coby svoje hobby.

Dva roky na to byla „Odborná sdělení KÚ“ nahrazena elektronickým časopisem „**KRIMInalistické INFORMace**“ (KRIMI-info), který začal Kriminalistický ústav Praha produkovat na intranetové síti Policie ČR.¹⁴

* * *

Kromě celkového rozvoje expertizních metod v období 70. a 80. let, což bylo podmíněno zaváděním nové přístrojové techniky (plynové chromatografy, laserový mikroanalýzátor pro spektrální analýzy, pH metr, interferovat, viskozimetry aj.) a také vývojem vlastních prostředků vhodných k expertizní praxi (střelofot, daktylograf, daktyloskopický komparátor aj.), bylo možné v Kriminalistickém ústavu využívat i relativně hojně poznatky získané z mezinárodní spolupráce tehdejších kriminalistických ústavů socialistických a lidově-demokratických států.

Již od roku 1961 totiž byla organizována **mezinárodní kriminalistická symposia**, kterých se zvláště v prvním období zúčastňovali experti z jednotlivých kriminalistických ústavů těchto zemí. Díky vzájemné výměně informací se tak například podařilo současně v několika státech rozvinout zkoumání mikrostop, zavést fonoskopickou expertizu apod. Dominantní roli na cestě pokroku tenkrát sehrávaly především kriminalistické ústavy tehdejších NDR, prokuratury SSSR, Bulharska a Československa.

V září roku 1977 se konalo **XII. mezinárodní kriminalistické sympozium** v Brně. Československá delegace zde s velkým úspěchem představila koncepci třístupňového systému kriminalistickotechnických a expertizních pracovišť VB, přičemž se již v průběhu symposia mohla pochlubit dvěma „vzorovými“ krajskými a jedním okresním pracovištěm. Odbory kriminalistické techniky a expertiz (viz též OKTE) u ostatních správ krajů a skupiny kriminalistické techniky (viz též SKT) u všech okresních, městských a obvodních správ tehdejší Veřejné bezpečnosti byly dobudovány v první polovině 80. let v celé tehdejší ČSSR.

Standardní expertizní činnost v oboru kriminalistika se tak přiblížila místu činu, což bylo hlavní motto projektu. Bohužel, postupem doby došlo k odklonu od dalšího podstatného principu projektu, podle kterého měla být kriminalistickotechnická a expertizní činnost řízena centrálně po stránce metodické a ekonomické. Tento princip byl de jure odmítnut až mnohem později, začátkem 90. let, kdy se nepodařilo prosadit do § 2 odst. 1 zák. č. 293/1991 Sb., o Policii ČR, že jedním z hlavních úkolů Policie ČR je též výkon kriminalistickotechnické a hlavně znalecké činnosti v oboru kriminalistika.

¹² Rozkaz ministra vnitra č. 19 z 14. 5. 1966 – „Zřízení Kriminalistického ústavu Veřejné bezpečnosti“.

¹³ Kriminalistický ústav měl díky prozřetelnosti svých vedoucích pracovníků štěstí na téměř padesátiletou historii bez změny názvu. To ani zdaleka neplatí o jiných našich policejních útvarech, včetně řídicí instituce kriminální služby. Tak či onak, dovětky názvu užívané v různých letech mj. naznačují složitost vývoje československého, resp. českého policejního sboru. Pro zajímavost jsou plné názvy Kriminalistického ústavu seřazeny v historickém sledu (hlavní název je zkrácen na „KÚ“): 1958 – KÚ Hlavní správy VB, 1966 – KÚ Veřejné bezpečnosti, 1971 – KÚ Veřejné bezpečnosti Federální správy VB, 1978 - KÚ Federální kriminální ústředny Federální správy VB, 1980 - KÚ Veřejné bezpečnosti Federální správy VB, 1991 – KÚ centrály federální policie, 1991 – KÚ federální kriminální policie Federálního policejního sboru, 1993 – KÚ Ústředny kriminální policie Federálního policejního sboru, 1993 – Kriminalistický ústav Praha Ústředny kriminální policie Policejního prezidia ČR, 1994 - Kriminalistický ústav Praha Ústředny kriminální policie Policie ČR Ředitelství služby kriminální policie, 1995 – Kriminalistický ústav Praha Policie ČR.

¹⁴ V současnosti na adrese <http://foto.kup.bar.aa:8001/kriminfo/index.php>

Důsledky této systémové chyby se projevují dodnes a jsou stále markantnější právě v souvislosti s nezbytností zajištění řízení jakosti (ve smyslu ČSN EN ISO/IEC 17 025) u všech kriminalistickotechnických a expertizních pracovišť Police ČR.

V návaznosti na závěry brněnského sympozia byly v roce 1979 vydány¹⁵ resortní normy vymezující činnost těchto pracovišť a detailně definující výkon kriminalistickotechnické a expertizní služby (známé **Instrukce ke kriminalistickotechnické činnosti SNB - SNB-krim-I-1** a **Instrukce k expertizní činnosti SNB v oboru kriminalistické techniky – SNB-krim-I-2**). Obě instrukce autorsky vytvořili pracovníci Kriminalistického ústavu, přičemž do nich zapracovali všechny nové poznatky získané z praxe a aplikovaného výzkumu z období 60. a 70. let. Svým rozsahem a formou se ve skutečnosti jednalo o další rozsáhlé „publikační dílo“, které na dlouhé roky posloužilo kriminalistické praxi.

Instrukce SNB-krimi-I-1 řešila obecné otázky, jako například výkon kriminalistickotechnické činnosti, příslušnost, postavení, oprávnění a povinnosti orgánů SNB při zajišťování místa činu, stop apod. Dávala návod k neodkladným opatřením na místě činu (první zásah) a velmi podrobně popisovala, jak zajišťovat věci a stopy pro jednotlivé druhy expertiz.

Instrukce SNB-krim-I-2 vycházela ze zákona č. 36/1967 Sb., o soudních znalcích a tlumočnících a z trestního řádu a upravovala vlastní expertizní činnost realizovanou v SNB. Stanovovala způsob vyžadování expertizy i postup expertů při této činnosti. Řešila řízení a kontrolu expertizní činnosti a stanovovala též způsobilost příslušníků SNB ke kriminalistickotechnické a expertizní činnosti.

Obě instrukce byly naprosto nesystémově zrušeny¹⁶ v rámci „porevolučního legislativního shonu“, ve skutečnosti jenom kvůli označení „SNB“ v názvu a textu. Paradoxně se ale pak obě normy dále mnoho let v praxi užívaly (neboť náhradou nic lepšího legislativní útvar Ministerstva vnitra nenabídnul), dokud se nepodařilo (nikterak snadno) prosadit vydání „série“ Závazných pokynů policejního prezidenta č. 100/2001, č. 4/2000, č. 141/1999 novelizovaného č. 135/2001, které byly opět napsány pracovníky Kriminalistického ústavu. Dosud (2005) se ale nepodařilo nahradit Instrukci SNB-krim-I-2 (k expertizní činnosti), protože po mnoho let nejsou naši zákonodárci schopni novelizovat zákon č. 36/1967 Sb., o soudních znalcích a tlumočnících a trestní řád provázají neustálé změny a doplnění. A tato interní norma musí na uvedené zákony navazovat.

Po XII. mezinárodním kriminalistickém sympoziu v Brně byla v Kriminalistickém ústavu také koncipována **odborná příprava kriminalistických techniků a expertů**. Od roku 1978 prošli kvalifikačními a specializačními kursy ve školním zařízení MV v Pardubicích všichni „staří“ i nově náborení kriminalističtí experti, což bylo celkem několik stovek pracovníků. Většinu výuky v kursech zabezpečovali nejlepší experti ústavu. Podobně tomu bylo i při odborné výchově kriminalistických techniků, která byla pod gescí Kriminalistického ústavu zahájena v Pardubicích v roce 1980. V polovině 90. let byly kvalifikační kursy pro kriminalistické experty přeneseny do nově vzniklé Policejní akademie ČR, protože zde bylo možné lépe zajistit součinnost Kriminalistického ústavu na výuce.

Kriminalistický ústav stál vždy v čele pokroku v oboru kriminalistika, byl jednoznačným gestorem za tuto službu a současně metodicky řídil ostatní specializovaná pracoviště. Vytvořil systemizace techniky, vyvíjel nové prostředky a přímo se podílel na materiálně technickém vybavení specializovaných pracovišť.

Kromě jiného vydal v období let 1983 – 1990 v edici „**jednotná řada publikací Kriminalistického ústavu**“ čtyřicet kriminalistických monografií, metodik a příruček. Tyto publikace byly určeny především pro potřeby specializovaných kriminalistickotechnických a expertizních pracovišť Veřejné bezpečnosti a dále pro potřeby resortního školství. Jednalo se například o monografie I. Koláře a P. Lišky „Kriminalistické zkoumání mechanicky poškozených tkanin“ (1983), P. Blažka a J. Valešky „Expertiza ručního písma“ (1984), P. Lišky „Zbraně a střelivo“ (1985), J. Anderleho, V. Štěpánka a Z. Urbana „Příručka elektrotechniky“ (1986), P. Laupyho „Kriminalistická biologie a sérologie“ (1987), Z. Havla „Požární chemie“ (1988), J. Málka a V. Musilové „Fonoskopie“ (1989) nebo o monografii J. Tesaře a P. Klíra „Vyšetřování stop biologického původu“ (1990).

Jak již bylo uvedeno Kriminalistický ústav v té době také novelizoval již zmíněnou Kriminalistickou příručku, sv. 2 a dále se podílel na natočení více než třiceti titulů **odborných instruktážních filmů**.

Do nebyvalé metodické činnosti ústavu je nutné započítat i bezpočet přednášek pro výkonné policisty a další orgány činné v trestním řízení. I tak nemůže být výčet úplný.

¹⁵ Viz Nařízení náměstka ministra vnitra ČSSR č. 20 z 10. 7. 1979 o vydání Instrukce Instrukce ke kriminalistickotechnické činnosti SNB a Instrukce k expertizní činnosti SNB v oboru kriminalistické techniky. In: Věstník federálního ministerstva vnitra, částka 20 z 16. 7. 1979.

¹⁶ Pokyn ministra vnitra č. 5 z 19. 1. 1999, kterým se zrušují některé interní akty řízení. In: Věstník ministerstva vnitra částka 5 z 19. 1. 1999.

Naprosto ojedinělým projektem té doby bylo znovuobnovení **kriminalistického kabinetu**¹⁷. Téměř ve stejném místě, kde byla ještě před válkou vybudována někdejší expozice, jenž byla doplňovaná v 50. a 60. letech a nakonec začátkem 70. let zrušena, byl značným nákladem vybudován „Kabinet pokrokových zkušeností VB“ obsahově zaměřený na kriminalistickou techniku, expertizní činnost a kriminalistickou taktiku a metodiku. Architektům se podařilo soustředit na relativně malé výstavní ploše poznatky několika generací pracovníků Kriminalistického ústavu, včetně nejruznějších exponátů. Kabinet nebyl určen pro občanskou veřejnost (té sloužilo Muzeum SNB, kam byla po zrušení předisponovaná část původní expozice), sloužil především pro odbornou přípravu mladých příslušníků VB, orgánů činných v trestním řízení a dalších návštěvníků Kriminalistického ústavu, včetně zahraničních delegací. Po roce 1989 se na čas stal vítanou expozicí kriminalistiky i pro širší odbornou veřejnost, dokonce jej začaly navštěvovat i delegace zahraničních studentů práv, zejména ze SRN. Po částečné úpravě interiéru dnes slouží vedle svého původního poslání i jako konferenční místnost ústavu.

Novodobá historie KÚP (1993 – dosud)

Sametová revoluce v roce 1989 neměla podstatný vliv na fungování systému kriminalistickotechnických a expertizních pracovišť, kromě toho, že z ústavu (ale i některých OKTE) muselo z politických důvodů odejít několik desítek kvalifikovaných expertů, nebo odešli sami, zejména do soukromé sféry.

Nové vedení Kriminalistického ústavu se snažilo nalézt nejhodnější vnitřní organizační členění odborných pracovišť, což se relativně úspěšně zdařilo. Horší to již bylo s vnější organizační strukturou, ve které ústav fungoval. Kriminalistický ústav nadále patřil mezi policejní útvary Federálního ministerstva vnitra. Tehdejší ministerstva vnitra ČR a SR ve své struktuře žádná obdobná pracoviště neměla, leč OKTE, působící na krajské úrovni, do jejich kompetence patřily.

Složitý vnitropolitický vývoj v počátku 90. let přinesl mnoho polovičatých nebo zcela špatných řešení, která nikterak nepřispěla k rozvoji ústavu. Sice se například podařilo zakoupit několik přístrojů nebo obnovit automobilní park, ale celková nekonceptnost vedení resortů ministerstev vnitra a samotné policie se negativně promítala i do práce Kriminalistického ústavu. Z dnešního pohledu se například jeví jako absurdní *Dohoda mezi federálním ministerstvem vnitra a ministerstvem vnitra ČR o poskytování odborných služeb na úseku kriminalistickotechnické a expertizní činnosti v oboru kriminalistiky a činností souvisejících*. Ne tak nesmyslné to bylo 18. února 1992, kdy ji podepsali tehdejší ministři Jan Ruml a Tomáš Sokol. Po několikaměsíčních konzultacích mezi funkcionáři obou resortů a vedením Kriminalistického ústavu se tenkrát dospělo k poznání (mimořadně i pod vlivem vývoje na Slovensku – viz dále), že ze všech možných variant bude nejlepší – při existenci tří státních policejních sborů – když bude stávající stav prolongován smluvně. V podstatě šlo o zajištění bezúplatného poskytování expertizní činnosti ze strany Kriminalistického ústavu pro potřeby výkonných policejních útvarů spadajících do řízení republikového ministerstva vnitra ČR. Jak se později ukázalo, tlak na uzavření dohody ze strany MV ČR se opíral o fámu, že Kriminalistický ústav se chce komercializovat a že policejní útvary Ministerstva vnitra ČR budou muset za znaleckou činnost Kriminalistickému ústavu platit.¹⁸

K podobně nesmyslným akcím se odhodlali i někteří tehdejší vedoucí pracovníci OKTE, kteří zase organizovali různá setkání, kde plánovali, jak lze nahradit metodicko-řídící roli Kriminalistického ústavu. Snahou přitom bylo co nejvíce eliminovat jeho vedoucí úlohu mezi stávajícími odbornými pracovišti podle hesla „dosť bolo Prahy“, což byl slyšet po sametové revoluci hlavně ze Slovenska.

Rok 1993 přinesl vznik samostatného českého státu. Rozhodnutí české a slovenské politické reprezentace o rozdělení Československa přišlo ve 2. polovině roku 1992. Vlastní rozpad Československa a **vznik Policie České republiky** (1. 1. 1993) přinesl řadu změn organizačního a koncepčního charakteru.

V období 1990 až 1993 sice nadále formálně existovala třístupňová soustava kriminalistickotechnických a expertizních pracovišť – v rámci tří nových policejních sborů – ale ve

¹⁷ Trnka, J.: K závěrům vědeckovýzkumné činnosti ve Veřejné bezpečnosti na léta 1986 – 1990, Kriminalistický sborník, 1986, 5, s. 258.

Podrobněji Doležalík, S.: Kabinet pokrokových zkušeností v činnosti VB na Kriminalistickém ústavu, Kriminalistický sborník, 1988, 8, s. 379 – 381.

¹⁸ MAYER, J.: Dohoda mezi federálním ministerstvem vnitra a ministerstvem vnitra ČR o poskytování odborných služeb na úseku kriminalistickotechnické a expertizní činnosti v oboru kriminalistiky a činností souvisejících, Odborná sdělení KÚ č. 1/1992, s. 1 – 5.

skutečnosti byly již od roku 1991 cítit ze strany slovenských OKTE silné separatistické tendence, které odmítaly vedoucí metodicko-fidící roli Kriminálního ústavu v této soustavě pracovišť. Slovenská pracoviště přestala s Kriminálním ústavem komunikovat a nakonec i spolupracovat. Stalo se tak poté, co ve vedení Ministerstva vnitra SR převládá názor, že na Slovensku je nutné vybudovat nové centrální kriminalistickotechnické a expertizní pracoviště. Dostalo název **Kriministickotechnický a expertizní ústav Prezidia Polícieho sboru SR**. Nejdříve do něho byly jako odloučené odbory začleněny dosavadní OKTE všech bývalých tří krajských správ VB a Správy hl. m. Bratislavy, poté byly odbory zrušeny a získaly statut expozitur. Jak se až mnohem později ukázalo, bylo to řešení progresivnější, než ke kterému došlo v Polici ČR, zejm. s ohledem na zachování jednoho centrálního kriminalistického znaleckého institutu ve státě, byť působícího na území celého teritoria (v Bratislavě, Banské Bystrici a Košicích).

Jelikož Kriministický ústav byl organizačně začleněn do federálního ministerstva vnitra, týkalo se ho **dělení tzv. federálního majetku**. To proběhlo po krátké přípravě během několika dní před Vánocemi 1992, podle klíče dělení v poměru 2 ku 1. Samotná jednání o tom, která přístrojová technika zůstane v Praze a která se bude stěhovat do Bratislavy, byla velice dramatická. Slovenští vyjednávači a priori odmítli nabídku české strany, že veškerá technika a zařízení zůstanou instalované v Kriministickém ústavu a slovenské straně bude vyplacena částka rovnající se stanovenému podílu, za kterou si budou moci nakoupit novou neopotřebovanou techniku. Snad nejistota, že česká strana nebude schopná zajistit finanční krytí nakonec vedla k dělení, které – hodnoceno s odstupem času – bylo to nejhorší z možných variant. Podle inventurních výkazů byly abecedně seřazené technické prostředky „děleny“ metodou dvě položky pro Prahu, třetí pro Bratislavu. V emotivně vypjatých jednáních se nakonec obě strany nebyly na jiném řešení schopné shodnout. Tak se stalo, že v řadě případů došlo k nelogickému „roztržení“ různých přístrojových kompletů. Další škody nastaly při vlastním stěhování rozděleného majetku. Nešetrné nakládání a stěhování do Bratislavy „odnesla“ zejména citlivá přístrojová technika. Takto byl prakticky zničen relativně drahý a do té doby stále funkční spektrofotometr. Není od věci připomenout, že právě tato epizoda z dělení federálního majetku na dlouhé roky poznamenala vzájemné vztahy samotných pracovníků obou institucí, ale i celkovou oficiální spolupráci.

Slovenský Kriministickotechnický a expertizní ústav se stal stejně jako Kriministický ústav Praha členem ENFSI (viz dále) v roce 1998. Po překonání určitých problémů pramenících z osobní předpojatosti některých vedoucích pracovníků obou institucí se zejména po roce 2002 podařilo překonat letitou krizi ve vzájemných vztazích a rozvinout velmi korektní a přátelskou spolupráci. Svědčí o tom práce v tzv. „triádě“ (pravidelná a častá setkávání expertů kriminalistických ústavů Polska, Slovenska a Česka), vzájemná výměna expertů na pracovních poradách, účast na odborných seminářích a konferencích a dokonce i vzájemné poskytování expertizních služeb.

Od 1. 1. 1993 začal být užíván nový název ústavu – **Kriministický ústav Praha Policie ČR**. Stalo se tak zápisem v seznamu ústavů kvalifikovaných pro znaleckou činnost, který vede Ministerstvo spravedlnosti ČR.¹⁹ Kriministický ústav Praha byl zapsán s novým názvem a rozsahem věcné působnosti. Současně zde byly z iniciativy vedení ústavu zapsány jako znalecká pracoviště Policie ČR i všechny odbory kriminalistické techniky a expertiz správ krajů a Správy hlavního města Prahy Policie ČR, a dlužno popravdě dodat, že v „hodině dvanácté“. Nechybělo mnoho a tato léta budovaná expertizní pracoviště mohla být kvůli legislativním komplikacím zrušena. Kriministický ústav Praha na sebe vzal odpovědnost za odbornou připravenost expertů OKTE a deklaroval trvalý závazek na udržení úrovně jejich odbornosti. Současně poskytl i záruky za technickou a technologickou úroveň těchto pracovišť.

Název *Kriministický ústav Praha* je chráněn pěti ochrannými známkami. Později zavedlo vedení ústavu též logo a v roce 2000 *zástavu*²⁰. Všechny tyto atributy, především pak užití slova PRAHA v názvu instituce, se ukázaly jako velmi prozřetelné v nadcházejícím období nebývalé mezinárodní spolupráce. Mnohokrát se potvrdilo, že po rozpadu Československa zejména zámožší kolegové moc nerozlišovali mezi Českem, Slovenskem či Slovinskem, ale PRAHA - ta je orientovala správně.

Právě **nebývalý rozvoj mezinárodní spolupráce** lze v těchto pohnutých dobách považovat za velice pozitivní. Významně v tom pomohly i aktivity **Společnosti pro kriminalistiku**, která vznikla v květnu 1990. První, kdo nabídl Kriministickému ústavu neformální pomoc, byli Francouzi a po nich Němci. Významnou pomoc v podobě výškolení manažerů nabídla i americká FBI. Následně se přidaly i další státy. S odstupem doby bylo ale možné konstatovat, že ve většině případů se dobře míněná

¹⁹ HLAVÁČEK, J.: Změny zápisu v seznamu ústavů kvalifikovaných pro znaleckou činnost v oboru kriminalistiky, Odborná sdělení KÚ, č. 1-2/1993, s.15 – 18.

²⁰ Rozkaz ředitele Kriministického ústavu Praha Policie ČR č. 55/2000 ze 7. 12. 2000, kterým se zřizuje Zástava Kriministického ústavu Praha Policie České republiky.

pomoc vlastně změnila na užitečné odborné konzultace, a to díky srovnatelné úrovni našich a zahraničních pracovišť. V některých případech, například v expertizním zkoumání výpočetní techniky, se mohli zahraniční odborníci učit od našich expertů.

Není bez zajímavosti, že už v roce 1996 byla autorem této stati připravena a naprogramována vůbec první **internetová webová stránka** v Policii ČR, která prezentovala Kriminologický ústav Praha. Vyplynulo to z poznání, že je nutné zásadním způsobem zlepšit poskytování informací všeho druhu a změnit rozsah a formy informačních kanálů jak ve vztahu k vlastním pracovníkům, tak i k vnějším subjektům. Úsměvné na oné historicky první webové stránce je, že v té době ještě Ministerstvo vnitra nebylo na internet připojeno a tudíž vznikl problém, kde bude webová stránka instalována. Úkolu se na čas zhostila jedna soukromá firma, která se pak následně podílela na zavedení internetu v resortu vnitra a Policii ČR. Pro připomenutí, v té době už v Kriminologickém ústavu tři roky pracovala skupina expertů zabývající se počítačovou kriminalitou a související expertizní činností.

Kromě podstatné změny, kterými prošly ve smyslu výše uvedeného tištěné publikační výstupy (časopisy) a zmíněná webová stránka, začal být na vnitřní televizní síti ústavu vysílán pravidelný televizní zpravodajský a informační magazín pro pracovníky ústavu nazvaný „videojournal“. Mezi roky 1994 až 2004 bylo odvysíláno celkem 333 pokračování. Byly v něm například prezentovány zásadní organizační rozhodnutí vedení ústavu, poznatky ze zahraničních cest, informace o nových přístrojích, zavedených metodách nebo výsledcích výzkumu a vývoje, též o jednáních vedení ústavu a uskutečněných návštěvách, o vydaných resortních normách a závazných právních aktech policejního prezidenta. V pořadu také byli představováni noví pracovníci apod.

Mnohé z odvysíláních sekvencí videojournalů měly obecnější charakter, takže z nich byly pořizovány tzv. „občasníky“, jenž byly distribuovány na nosičích VHS řádově 70 subjektům ve výkonu policejní služby.

V polovině 90. let se podařilo vybavit jednotlivé laboratoře Kriminologického ústavu Praha špičkovou přístrojovou technikou a větším množstvím počítačů, čímž se stal na čas v řadě směrů srovnatelný s obdobnými pracovišti v západní Evropě. Nové špičkové analytické přístroje byly zakoupeny (i s pomocí zahraničních investic) pro chemické a fyzikálně-chemické analýzy. Postupně se začala budovat nová laboratoř pro analýzy DNA a rozvíjelo se pracoviště, které zkoumalo výpočetní techniku. Následně ústav zajistil rozšíření kriminalistické počítačové expertizy na OKTE a zajistil k tomu základní technické vybavení.

V roce 1994 byl od americké firmy Printrak zakoupen automatický daktyloskopický identifikační systém (AFIS) typ „AFIS 2000“, což zásadním způsobem změnilo provádění daktyloskopických identifikací v Policii ČR. Později začal být systém AFIS intenzivně využíván i Cizineckou a pohraniční policií pro plnění úkolů při ochraně Schengenského prostoru. V roce 2004 bylo vybudováno pracoviště EURODAC, což bylo mj. jednou z podmínek přijetí České republiky do Evropské unie.

Vybudování nové genetické laboratoře v Kriminologickém ústavu představovalo investici v řádu dvou desítek milionů korun. Vzniklo špičkové znalecké pracoviště srovnatelné evropské úrovni, které v hlavních rysech splňuje podmínky kvality jakosti ve smyslu ČSN EN ISO/EIC 17 025.

V období let 1995 – 2005 se podařilo pro potřeby jednotlivých pracovišť postupně získat nové prostory a celé objekty přilehlé k základnímu objektu ústavu, čímž se celková výměra užité plochy zvětšila na celkových 6 500 m². Všechny získané objekty se postupně podařilo zrekonstruovat. Kromě toho byl získán i rekreační objekt mimo Prahu s ubytovací kapacitou 40 lůžek, který byl přebudován na školici a rehabilitační centrum.

Vedení Ministerstva vnitra i Policie ČR byl po velice úspěšném 13. mezinárodní setkání představitelů ENFSI v Praze v roce 2001 opakovaně předestřen ideový a realizační návrh na vybudování nového objektu pro Kriminologický ústav Praha. Projekt „Vědeckého, informačního a kongresového centra“ Policie ČR v sobě zahrnoval soubor objektů pro kvalitní pracoviště Kriminologického ústavu, nejrůznější policejní databáze a sbírky a konferenční místnosti a sály. K návrhu projektu „V.I.K. centra“ ale nikdy nebylo ze strany kompetentních funkcionářů zaujato oficiální stanovisko.

Progresivní vybavování ústavu přístrojovou technikou probíhalo zhruba do roku 1998. Paradoxně od okamžiku, kdy se Kriminologický ústav Praha stal členem Evropské sítě kriminalistických institucí (**European Network of Forensic Science Institutes - ENFSI**), obnova a doplňování techniky začala stagnovat a celková technická a technologická úroveň v tomto smyslu citelně poklesla.

Členem ENFSI se ředitel Kriminologického ústavu Praha stal dne 30. 3. 1998, kdy o tom dostal vyrozumění coby statutární představitel ústavu od tehdejší předsedkyně Rady ENFSI Dr. Janet Thompsonové. Kriminologický ústav Praha se tak stal naším prvním policejním pracovištěm, které začalo působit v oficiálních evropských strukturách. Pracovníci ústavu se plně zapojili do činnosti ENFSI. V současnosti (2005) pracují v 11 ze 16 existujících pracovních skupinách ENFSI. Ředitel ústavu vedl dočasnou informační a komunikační komisi ENFSI. Ve dnech 16. – 19. května 2001 se

v Praze uskutečnilo 13. setkání představitelů ENFSI. Kriminalistický ústav Praha zorganizoval 1. setkání evropských expertů působících v oboru kriminalistická počítačová expertiza. Každoročně se zde koná několik dalších setkání odborníků z ENFSI.

Mezinárodní spolupráce Kriminalistického ústavu Praha se neomezuje pouze na aktivity v ENFSI. Ústav má úzké pracovní kontakty s okolními kriminalistickými ústavy. Jak bylo uvedeno, s kolegy z Polska a Slovenska organizuje v rámci tzv. „triády“ stáže expertů z různých oborů a zve je na společné pracovní porady. V rámci programu Phare spolupracoval s Forensic Science Service z Anglie a bavorským zemským kriminálním úřadem v Mnichově. Aktivně se též účastní vědeckých konferencí organizovaných Interpolem (třetí funkční období je představitel ústavu členem přípravného výboru konference). Udržuje úzké pracovní kontakty s policejními atašé FBI, Německa, Francie, Rakouska, Slovenska a dalších států, stejně jako s představiteli dalších profesních organizací.²¹

Od počátku existence Kriminalistického ústavu byl druhým základním „pilířem“ jeho činnosti **aplikovaný vědecký výzkum a vývoj technických prostředků a metod.**

Výzkum se obvykle zaměřuje na ověření vhodnosti uplatnění nejrůznějších metod vyvinutých v jiných vědních oborech v rámci kriminalistické expertizy, nebo na vývoj specifických metod, které obvykle mimo kriminalistickou expertizu nenacházejí uplatnění. V rámci výzkumu se též testují nové technické prostředky nebo pomůcky. Expertizní praxe si také vynutila vývoj nejrůznějších přípravků, doplňků, přístrojových kompletů, anebo v posledních letech i speciálního software.

Vědecký výzkum a vývoj technických prostředků a metod realizují nejzkušenější experti ústavu, kteří mají k takové práci odborné předpoklady a motivaci. V mnoha případech přitom spolupracují s odborníky z ústavů Akademie věd ČR, Policejní akademie ČR a dalších vysokých škol, výzkumných institutů či firem. V posledních letech (po roce 1989) se v oblasti výzkumu a vývoje úspěšně rozvíjí i mezinárodní spolupráce.

Prostý výčet všech prostředků a metod vyprodukovaných v Kriminalistickém ústavu za dobu jeho existence by zabral mnoho stran a není to naším cílem. Účelné je pouze připomenout, že tato nezištná práce pracovníků ústavu přinesla společnosti nevyčíslitelné hodnoty. Bohužel, ani zdaleka s tím nekorespondují vstupy, bez kterých se žádný výzkum neobejde. Zvláště v posledních letech jsou aktivity Kriminalistického ústavu v oblasti výzkumu a vývoje decimovány absencí finančních zdrojů. V roce 2005 musel být výzkum dokonce zastaven, protože financování této činnosti bylo Kriminalistickému ústavu zrušeno.

Od roku 1995 byly v Kriminalistickém ústavu řešeny projekty s účelovou podporou (granty). V letech 1999 – 2003 byla činnost v oblasti výzkumu a vývoje zaměřena zejména na řešení výzkumného záměru s názvem „Metody a prostředky praktické kriminalistiky“. Výsledky projektů (grantů) a výzkumného záměru byly zveřejněny na seminářích organizovaných ústavem nebo v rámci resortu Ministerstva vnitra, a též na mezinárodních konferencích.

Namátkou lze uvést, že například byla vypracována a odzkoušena řada postupů a metod při obnově odstraněného vozidlového identifikačního čísla (VIN), byly rozpracovávány metodiky pro nalezení, zajištění a dokumentaci stop v oblasti daktyloskopie, byl vypracován analytický systém pro expertizu pedologických vzorků, dále byly zdokonaleny metody užívané při profilování a analýze drog. Pro kvalitnější profilování a stopovou analýzu reziduí výbušnin byla vypracována metoda pro detekci derivátů, používaných jako stabilizační přísada zalaborovaná v prachové mase. V oblasti bio-balistiky byly ve spolupráci se Západočeskou universitou v Plzni vytvořeny první modely průniku střely vysoce viskózním cílem. Dále pak byly zavedeny nové metody a postupy při zkoumání dat výpočetní techniky a byly vypracovány metody pro detekci úmyslných změn digitálního obrazu.

Nově vyvinutým technickým prostředkem byl například prototyp přístroje pro objektivní snímání mechanoskopických stop na rozvinutém plášti napadené zámkové cylindrické vložky v digitální podobě za standardizovaných podmínek. Došlo k doplnění prototypu automatické hledačky vláken o orientační spektrofotometr a byla vyvinuta makra pro ovládací software a jeho vřazení do systému LUCIA. Pro dokumentaci míst událostí byly vyvinuta souprava FOTOKRES s upraveným programem FOTODO, který umožňuje i zpracování jednosnímkové fotogrammetrie. Pro zabezpečení neinvazivního a neintimního odběru srovnávacího biologického materiálu pro analýzy DNA byly navrženy a zhotoveny prototypy odběrných souprav SOBIMA. Bylo vyvinuto zařízení DiskDoubler I. a II. pro záznam a analýzu vysokých objemů dat pořízených ze zkoumané výpočetní techniky. Pro identifikační byly vytvořeny speciální celostátní síťové databázové aplikace na úseku trasologie, balistiky, mechanoskopie a genetiky. Pro kriminalistické techniky byl vyvinut speciální identifikační systém FODAGEN. Zmíněné produkty se nacházejí v etapě celostátního zkušební provozu anebo již v reálním provozu.

²¹ HLAVÁČEK, J. a kol.: Bulletin k 13. setkání představitelů ENFSI v Praze 16. – 19. května 2001. Vyd. KÚP, 2001.

Přes nepříliš příznivé klima v oblasti **metodického řízení** se po roce 2000 podařilo uskutečnit několik instrukčně metodických zaměstnání s kriminalistickými technikami okresních ředitelství Policie ČR. S cílem zvýšení motivace ke kvalitní práci zavedl ředitel Kriminalistického ústavu Praha **Cenu za celoživotní mistrovství**, kterou uděluje v dvouletém intervalu několika jednotlivcům z řad kriminalistických techniků nebo expertů OKTE po splnění náročných podmínek. Podobně zavedl pro nejlepší pracovníky Kriminalistického ústavu **Výroční cenu ředitele KÚP**.

Ředitelé Kriminalistického ústavu (1958 – dosud)²²

plk. JUDr. Bohuslav Němec, CSc. (9. 12. 1917 – 24. 5. 1980)

- 1. 1953 - 30. 6. 1964 - náčelník 7. odboru Hlavní správy Veřejné bezpečnosti (vědeckotechnický odbor),
- 12. 12. 1958 – ředitel nově vzniklého Kriminalistického ústavu Hlavní správy Veřejné bezpečnosti,
- 7. 1964 - 30. 6. 1966 - náčelník 6. odboru Hlavní správy Veřejné bezpečnosti,
- 7. 1966 - 31. 1. 1969 – náčelník Kriminalistického ústavu;

pplk. JUDr. Miroslav Protivinský, CSc. (7. 9. 1924)

- 2. 1969 - 31. 7. 1970 - náčelník Kriminalistického ústavu;

pplk. JUDr. Pavel Vojna, DrSc. (29. 6. 1934)

- 4. 1971 - 30. 11. 1972 - dočasně pověřen funkcí náčelníka Kriminalistického ústavu,
- 12. 1972 - 31. 8. 1974 - zástupce náčelníka Kriminalistického ústavu;

plk. Eduard Pálka (16. 3. 1925)

- 12. 1972 - 31. 3. 1976 - náčelník Kriminalistického ústavu,
- 4. 1976 - 31. 5. 1981 - zástupce náčelníka Kriminalistického ústavu;

genmjr. Štefan Kordík (30. 9. 1925 – 26. 8. 1992)

- 4. 1976 - 31. 12. 1980 - náčelník Kriminalistického ústavu;

pplk. doc. RNDr. PhMr. Ludovít Martinec, CSc. (21. 7. 1943)

- 1. 1981 - 31. 5. 1981 - pověřen funkcí náčelníka Kriminalistického ústavu;

plk. JUDr. Jaroslav Trnka (27. 9. 1928)

- 2. 1979 - 29. 2. 1980 - dočasně pověřen funkcí zástupce náčelníka Kriminalistického ústavu,
- 3. 1980 - 30. 11. 1981 - zástupce náčelníka Kriminalistického ústavu,
- 12. 1981 - 30. 11. 1983 - dočasně pověřen funkcí náčelníka Kriminalistického ústavu,
- 12. 1983 - 31. 8. 1988 - náčelník Kriminalistického ústavu;

pplk. JUDr. Zdeněk Konrád, CSc. (31. 5. 1943)

- 9. 1988 - 31. 12. 1988 - dočasně pověřen funkcí náčelníka Kriminalistického ústavu,
- 1. 1989 - 31. 12. 1990 - náčelník kriminalistického ústavu;

pplk. Ing. Jiří Najman, CSc. (3. 4. 1942)

- 1. 1991 - 14. 3. 1991 - ředitel Kriminalistického ústavu,
- 15. 3. 1991 - 15. 9. 1991 - zástupce ředitele Kriminalistického ústavu;

plk. Jaroslav Mayer, prom. ped. (30. 12. 1934)

- 15. 3. 1991 - 31. 7. 1997 - ředitel Kriminalistického ústavu;

plk. JUDr. Jan Hlaváček (16. 8. 1949)

- v policejních službách od 1. 10. 1970, v KÚP od 1. 7. 1978,
- 4. 1992 - 1. 5. 1992 - náměstek ředitele Kriminalistického ústavu,
- 1. 1993 - 31. 8. 1997 - zástupce ředitele Kriminalistického ústavu,
- 9. 1997 - 31. 12. 1997 - pověřen funkcí ředitele Kriminalistického ústavu,
- 1. 1998 – 31. 5. 2007 - ředitel Kriminalistického ústavu.

²² KUPKA, M.: Historie Kriminalistického ústavu a jeho ředitelé - studie, KÚP 2001; HLAVÁČEK, J. Před 45 roky byl konstituován Kriminalistický ústav, KS, 2003, č. 5, s. 7.

plk. JUDr. Emil Vančo (17. 3. 1952)

- 6. 2007 – dosud - ředitel Kriminalistického ústavu.

Poválečná kriminalistická časopisecká tvorba

Nejdůležitější časopisy vydávané Kriminalistickým ústavem již byly zmíněny. Nicméně, do historie nejvýznamnějších periodik souvisejících s českou kriminalistickou vědou a praxí patří i další tituly a nebylo by správné na ně zapomenout, byť nevznikaly v přímé souvislosti s Kriminalistickým ústavem.

Po druhé světové válce zahájila vydávání prvního odborné časopisu s kriminalistickou problematikou Kriminální ústředna v Praze. Jako vedoucí orgán kriminální služby v ČSR začala roku 1946 vydávat odborný časopis - měsíčník „**Kriminalistika**“ s podtitulem *Revue pro kriminologii a nauky příbuzné*. Časopis zanikl v roce 1949 v důsledku velkých změn ve SNB.

Přelom 50. a 60. let 20. století je ve znamení extenzivního publikování odborných statí. V roce 1952 začala Hlavní správa Veřejné bezpečnosti vydávat nový odborný časopis pro zdokonalování příslušníků VB. V únoru tohoto roku vyšlo první číslo dvouměsíčníku „**Knižnice Sboru národní bezpečnosti pro kriminalistiku**“. Jak ve druhém čísle tohoto časopisu uvádí redakce, každé číslo bude rozděleno do tří částí²³. První část se měla věnovat kriminalistické teorii, druhá praktickým případům a třetí měla seznamovat s literaturou, jejímž studiem bude možné si doplňovat odborné znalosti. Historicky první publikovanou statí byl článek Josefa Görnera a Josefa Hajera „Zločinnost, její příčiny a vývoj a boj proti ní (kriminalistika)“²⁴. Čtvrté číslo tohoto ročníku bylo například z větší části věnováno kriminalistické fotografii na místě činu.

Pozitivně lze hodnotit skutečnost, že časopis byl přístupný i dalším odborníkům mimo SNB a současně jim umožňoval v něm publikovat. Například v 5. čísle prvního ročníku vyšel článek pověřeného přednosta Antropologického ústavu Univerzity Karlovy Vojtěcha Fettera „Methody posuzování lidských kostrových nálezů“²⁵. V časopise také hned od počátku publikuje pozdější přednosta Ústavu soudního lékařství Univerzity Karlovy v Praze 2 prof. Jaromír Tesař. Jedním z jeho prvních článků byla „Vražda dítěte ze soudně lékařského i kriminalistického stanoviska“²⁶. V časopise se setkáváme i se jmény dalších autorů, kteří se po 2. sv. válce významně podepsali na vývoji československé kriminalistiky. Je to především již několikrát zmíněný Bohuslav Němec²⁷.

V časopisu *Knižnice SNB pro kriminalistiku* je patrná jednostranná orientace československé kriminalistiky na kriminalistiku sovětskou, o čemž svědčí překlady poměrně obsáhlých odborných statí sovětských kriminalistů. Ve 3. a 4. ročníku je zde například publikována monografie „Kriminalistika“ sovětských autorů A. I. Vinberga, V. P. Kolmakova, S. P. Mitričeva a dalších, přeložená z ruského originálu vydaného v roce 1952 v Moskvě.

V roce 1954 změnil časopis svůj název na „**Knižnice pro kriminalistiku**“. V roce 1956 byl rozšířen o přílohu „Soudní lékařství“, která byla ještě několik let přílohou i následně měsíčně vydávaného „Kriminalistického sborníku“, jenž se stal od roku 1957 pokračovatelem tradice zmíněných časopisů.

V **Kriminalistickém sborníku** vyšla řada odborných statí z pera odborníků Kriminalistického ústavu. V minulosti mezi ně patřily například články Heleny Koldinské „Porovnávací materiál pro písmoznaleckou expertizu“²⁸, Dobroslava Srnce „Některé problémy technické expertizy v případech usmrcení nebo zranění střelnými zbraněmi“²⁹, Bohuslava Němce „Barevná fotografie v kriminalistice“³⁰ nebo Bohuslava Němce a Františka Kubáče „Dokumentace znaleckých posudků barevnými fotografiemi“³¹.

²³ Knížnice SNB pro kriminalistiku, 1952, č. 2, s. 5 - 6.

²⁴ GÖRNER, J. – HAJER, J.: Zločinnost, její příčiny a vývoj a boj proti ní (kriminalistika), Knížnice SNB pro kriminalistiku, 1952, č. 1, s. 9 - 35.

²⁵ FETTER, V.: Metody posuzování lidských kostrových nálezů, Knížnice SNB pro kriminalistiku, 1952, č. 5, s. 13 - 25.

²⁶ TESAŘ, J.: Vražda dítěte ze soudně lékařského i kriminalistického stanoviska. Knížnice SNB pro kriminalistiku, 1954, č. 1, s. 5 - 83.

²⁷ NĚMEC, B. Základy monodaktyloskopie. Knížnice SNB pro kriminalistiku, 1953, č. 2, s. 10 - 41.

²⁸ KOLDINSKÁ, H.: Porovnávací materiál pro písmoznaleckou expertizu, Kriminalistický sborník, 1959, č. 5, s. 198 - 220.

²⁹ SRNEC, D.: Některé problémy technické expertizy v případech usmrcení nebo zranění střelnými zbraněmi, Kriminalistický sborník, 1959, č. 10, s. 466 - 480 a č. 11, s. 487 - 506.

³⁰ NĚMEC, B.: Barevná fotografie v kriminalistice, Kriminalistický sborník, 1961, č. 1, s. 46 - 48.

³¹ NĚMEC, B. – KUBÁČ, F.: Dokumentace znaleckých posudků barevnými fotografiemi, Kriminalistický sborník, 1961, č. 12, s. 577 - 582.

V 60. letech se v Kriminologickém sborníku začaly objevovat odborné teoretické práce Jána Pješčaka. Patří k nim například velmi obsáhlý článek „K predmetu socialistickej kriminalistiky“³². Signalizovalo to, že pozornost redakce byla věnována nejen praktické kriminalistice, ale i obecně teoretickým otázkám, což mělo samozřejmě pozitivní vliv na rozvoj kriminologické vědy.

Kriminologický sborník začal, byť spíše výjimečně, přinášet i překlady statí ze západní odborné literatury, jednalo se však o přetisky ze sovětského odborného tisku. Patří k nim například překlad části práce významných švédských kriminologů A. Swenssona a O. Wendela „Crime detection – modern methods of criminal investigation“³³. Zmíněná kniha byla přijata s velkým zájmem jak ve skandinávských zemích, tak v dalších zemích Evropy. Autoři patřili mezi vynikající specialisty v oboru vyšetřování kriminálních trestných činů a zmíněná publikace byla výsledkem jejich osobních zkušeností. Zabývali se například příčinami smrti, ohledáním mrtvoly a místa nálezů mrtvoly, vyhledáváním a zajišťováním stop na místě násilného trestného činu, důležitými zjištěními pro rozlišení vraždy, sebevraždy a nešťastné náhody a dalšími okolnostmi vyšetřování.

K zajímavým statím rozhodně patřil i překlad článku E. Finna, uveřejněného v časopisu „Sovětskaja justicija“ číslo 9. ročník 1959, „Fotomontáž pomáhá vypátrat pachatele trestného činu“³⁴, který popisoval francouzské a švýcarské zkušenosti s tvorbou fotomontáže obrazu pachatele podle popisu svědků.

Je zapomenutou skutečností, že časopis Kriminologický sborník v minulosti získal dvě významná ocenění. V roce 1975 obdržel čestný odznak ke 30. výročí SNB a v roce 1981 mu prezident republiky propůjčil státní vyznamenání „Za vynikající práci“. Ačkoliv se dnes mohou někomu zdát tato ocenění jako nepatřičná, zejména s ohledem na dobu, ve které byla udělena, na druhou stranu je nutné namítnout, že jednak sametová revoluce žádné státní vyznamenání nezrušila, a za druhé, že každé ocenění udělené v jakékoliv době prezentuje především ocenění dobré práce - v daném případě dobrou práci redakce, redakční rady a služebních funkcionářů. Nic víc a nic méně.

V roce 1968 začal vycházet čtvrtletník „Československá kriminalistika“, který byl programově zaměřen na teoretické problémy kriminalistiky a příbuzných vědních oborů. Po roce 1993 změnil název na „Kriminalistika“ a vychází do současné doby.

Odborné kriminologické statí se v popisovaném období objevovaly i v jiných odborných časopisech jako „Právník“, „Socialistická zákonost“, „Policista“, „Prokuratura“, „Vojenská prokuratura“, „Pravny obzor“ a univerzitní periodikum „Acta Universitatis Carolinae“, z nichž některé vycházejí dosud.

Redakci původních kriminologických časopisů zabezpečoval nejdříve Vědeckotechnický odbor HS VB a později nově vzniklý Kriminologický ústav. Po roce 1970 byla redakce kriminologických časopisů (Kriminologický sborník a Československá kriminalistika) přesunuta k Federální správě VB. V období let 1990 až 1997 byla redakce součástí centrály kriminální policie, která za tu dobu přijala bezpočet označení. Zpátky do lůna Kriminologického ústavu se vydavatelství a redakce Kriminologického sborníku vrátila na konci roku 1997, takže 42. ročník Kriminologického sborníku vznikl již zde. Dlužno dodat, že to bylo v „hodině dvanácté“. Paradoxně se totiž v průběhu roku 1997, v době největší potřeby šíření odborných informací kvůli pokračující generační obměně policistů, ve vedení Policie ČR vážně uvažovalo o zrušení obou časopisů. Jenom osobní statečností několika jedinců, kteří na sebe současně převzali i nelehkou redaktorskou práci, byl časopis Kriminologický sborník zachráněn. Přestalo se diskutovat o velikosti nákladu jako jediném (a nesprávném) ukazateli úspěšnosti a účelnosti odborného časopisu. Byly připraveny zbrusu nová koncepce časopisu, obsah i grafická úprava. Kromě jiného byl zredukován počet redaktorů a pracovníků redakce díky přechodu na technologie založené na výpočetní technice. Zakrátko se podařilo získat i nové dopisovatele. Postupně se tak časopisu vrátila jeho letitá sláva. Kriminologický sborník patřil a patří mezi nejrozšířenější resortní odborné časopisy, který pozitivně ovlivnil několik generací policistů a po řadu let se vyznačuje vysokou odbornou úrovní.

Vydávání časopisu **Kriminalistika** přešlo do redakce rekonstruované po roce 1989 ministerstvem vnitra, která zajišťuje vydávání časopisu pro veřejnost s názvem **Policista** (dříve nesl označení **Linka 158**).

³² PJEŠČAK, J.: K predmetu socialistickej kriminalistiky. Kriminologický sborník, 1960, č. 2, s. 49 - 65.

³³ SWENSSON, A. – WENDEL, O.: Crime detection – modern methods of criminal investigation, Kriminologický sborník, 1959, s. 262 – 274; článek Alberta Materny a Josefa Poláčka z Ústřední školy MV FED Praha: „Některé taktické zásady pro vyšetřování trestných činů proti životu a zdraví“.

³⁴ FINN, E.: Fotomontáž pomáhá vypátrat pachatele trestného činu, Kriminologický sborník, 1960, s. 121 - 123, článek Lubomíra Mikuláška z okresní prokuratury v Mikulově.